

ארבע וסודות

שיחת חברים חלק ב' פתח כניסה לעולמינו הפנימי

העבודה היא להיכנס למצב שהאדם חי לאורך היום עם מודעות עצמית לתנועות התמידות של מידותיו.

יעקב: נכון, אני זוכר שהזכרת את זה, והסברת שברור שהמטרה האמיתית של העבודה היא לתקן את המידות, אבל הדרך לתקן את המידות מתחילה ע"י כניסה למצב של מודעות תמידית אליהם.

צבי: נכון...

בהתחלה הזכרתי גם את העניין שכשאדם נמצא לאורך היום במצב של מודעות למידותיו, אז גם רמת כח הבחירה שלו נמצאת במקום גבוה יותר, והוא יכול לבחור לא רק מה לעשות אלא גם באלו מידות להשתמש. אך זה שייך בעיקר לשלב יותר מתקדם של העבודה, כשעובדים לתקן את המידות. עכשיו אנחנו מתמקדים בעיקר על השלב הראשון של העבודה, שהוא לבוא להכיר את מידותינו ולחיות איתם לאורך היום, ולכן הבחירה בין מידותינו אינה כ"כ המטרה שלנו עכשיו.

מה כן היעד שלנו עכשיו? היעד הוא לא רק להכיר את מידותינו ולחשוב עליהם לאורך כל היום, אלא בעיקר להיכנס לתהליך נמשכת של הבנה יותר

לקבל תמונה ברורה של כל מה שאנחנו לומדים, שתבין מאיפה יצאנו ולאן אנחנו חותרים...

יעקב: הבנתי... אז נראה לי שמסודר אצלי בכלליות מה הם שני חלקי חכמת המידות שאנחנו מנסים ללמוד, דהיינו: א. ללמוד להבין את המידות בדרך ארבעת היסודות, וב. ללמוד איך להשתמש בהבנה זו בכדי להיכנס בעצמינו באמת לתוך עולמינו הפנימי.

צבי: יפה מאוד!

יעקב: אז אלו הם שני החלקים בכלליות, אבל כשמגיעים לפרטים, החלק הראשון של ארבעת היסודות עדיין הרבה יותר ברור מהחלק השני. הרי ארבעת היסודות יש להם מבנה ברור, ועברנו עליהם יסוד יסוד, וודאי קיבלתי עכ"פ תמונה כללית. אבל החלק של איך להיכנס לעולם הפנימי עדיין מעורפל מדי אצלי...

צבי: אנחנו באמת עדיין באמצע... אבל בוא ננסה לשרטט כאן "מפה" כללית של הנושא הזה, כדי שנבין יותר טוב אלו חלקים כבר למדנו ואלו חלקים עדיין נשארו לנו ללבוש.

אז נתחיל ככה: מטרת החלק הזה של

רקע: בשבוע הקודם ניסו יעקב וצבי לעשות קצת סדר בחלקים השונים של חכמת המידות שהם למדו עד עכשיו. הנקודה היסודית שיצאה היא שהשלב הראשון בעבודת המידות הוא העבודה לקנות צורת חיים עדינה יותר, המבוי ססת על הנסיון לחיות כפי מידותיו הפנימיות בדיוק האפשרי. ולשם כך, הם ביארו שיש צורך בלימוד שתי חכמות נפרדות: צריכים ללמוד את החכמה של פנימיות מהלכי המידות, שזו חכמת ארבעת היסודות, וזו הייתה המערכה הראשונה שלמדו עליה. אבל גם צריכים ללמוד את חכמת דרכי העבודה, המלמדת איך להשתמש בכל החכמה ה"מופשטת" הזאת בכדי להיכנס העצמינו לעולם פנימי של מודעות עצמית, ובוזה הם עסקו במערכה השנייה.

יעקב: אני מרגיש שקיבלתי הרבה תועלת מהשיחה האחרונה. היא פשוט עשתה לי סדר בכל מה שאנחנו עושים כאן, ואני חושב שזה דבר גדול...

צבי: בהחלט! כל זמן שאין סדר בעבודה, הרי כל העבודה חסרה בסיס - כי היא חסרה את יסוד העפר שייסד אותה. זה כמו בניין שמנסים לבנות בלי להשקיע ביסודות - הרי כל הבניין יקרוס בסוף! אז בהחלט, כדאי מאוד להשקיע בזה

דקה ויותר דקה של מידותינו.

יעקב: ועל זה דיברנו?

צבי: כן, אבל במילים אחרות. דיברנו על העניין של התובנות שהאדם מקבל כשהוא נכנס לעולמו הפנימי..

יעקב: נכון, דיברנו על זה באריכות...

צבי: אבל בוא נשים את כל זה בצד וננסה לשרטט את המפה מהתחלה לפי הסדר, ונחזור לשלבים האלו עוד מעט...

יעקב: תודה, אני אשמח...

צבי: אז עוד פעם: ביארנו שהמטרה היא - לחיות עם מודעות פנימית לתנועות התמידיות של מידותינו. וחשוב להבין שזה לא רק בפנימיותנו, אלא שגם למעשה, במעשינו ובהחלטותינו, ננסה לחיות כמה שיותר כפי מידותינו, בצורה מדויקת. זו המטרה של החלק הזה של העבודה.

והשלב הבא הוא - איך מגיעים לשם? אז ביארנו בכלליות שצריכים לסדר את שאר חלקי החיים של מחשבה הרגשה ומעשה בצורה דקה, חיה, ומאוזנת, וכן שבנוסף, אדם צריך זמן של שקט להתבונן בעצמו. וכן הרחבנו קצת על צורת ההתבוננות בזמן של שקט שיוכל לעזור לאדם לקנות את המודעות למידותיו, וזאת ע"י שחזור בדעתו על חוויות שונות שהוא חווה במשך היום, במטרה לממש בעצמו ולהרגיש רובד יותר עמוק בהרגשותיו ממה שהוא היה פנוי להרגיש בשעת מעשה. וכשמתמידים בזה, האדם לאט לאט מתרגל לחיות עם חלק מהמודעות

הזה גם בשאר חלקי היום.

יעקב: אני לא רוצה לקטע אותך, אבל נראה לי שבחלק הזה אנחנו צריכים להאריך קצת יותר, כי לפחות אני עדיין אוזח בשאלה הזו של "איך מגיעים לשם"...

מקורות ומקבילות

שבהירות בסדר העבודה הוא דבר הכרחי מאוד - בלבבי
משכן אבנה ח"ב פ"א. **שהכרת עצמו קודמת לתיקון המידות**
- עלי שור ח"א, שע"ג, מבוא למערכת דעת עצמינו. **עבודת הבחירה בין מידותיו השונות -**
עלי שור שע"ג, מערכה ג, סוף פ"ד. **העבודה לחיות למעשה כפי טבעו -** שיעור א' מסדרת "ותן חלקינו". **שכל מדריגה של הכרה שקונים חוזרת ומחדדת את כל העבודה -** ספר הכרה עצמית והעצמת הנפש, סוף פרק ח'. **עבודת "קניין" התובנות הפנימיות -** ספר הכרה עצמית והעצמת הנפש, תחילת פרק ט'.

צבי: ודאי שיש עוד מה להאריך כאן, אבל בוא נמשיך במפה קודם ונראה את כל החלקים...

אז עד עכשיו ביארנו מה המטרה, ואיך מגיעים לשם. ולכאורה זה נשמע שזהו - יש מטרה ויש דרך עבודה, ושוב צריכים רק לעבוד את העבודה ולאט לאט להגיע למטרה.

אך, זה לא בדיוק ככה. יש כאן נקודה חשובה מאוד שצריכים להבין: בהתחלה, יש מטרה של מודעות למידותינו שאנחנו מנסים לקנות, ולשם כך אנחנו מנסים לסדר את שאר חלקי החיים ולייחד זמן להתבוננות כמו שנתבאר. אך, ככל

שאנחנו באמת זוכים לקנות שביבים והארות של מודעות לעצמינו, הרי אותה מודעות חוזרת ונעשית חלק מעבודתנו, ומסייעת לנו לשאוף ולהתקדם למדריגה יותר דקה של מודעות. ומעתה כל המשך עבודתנו נמשכת על דרך זה, שעובדים להיכנס לחיים פנימיים ולהתבונן בעצמינו, ושוב משיגים מודעות פנימית מסוימת, ושוב, מכח אותה מודעות, מנסים להיכנס לחיים עוד יותר פנימיים ולהתבונן בעצמינו בצורה יותר מדויקת, ושוב משיגים מודעות במדריגה עוד יותר דקה, וכן הלאה.

היוצא מדברינו, שהמפה בקצרה עד כאן הוא ככה: השלב הראשון - המטרה לחיות עם מודעות פנימית, ולחיות כפי המודעות הפנימית. השלב השני - איך להתחיל את התהליך - ע"י סידור שאר חלקי החיים וע"י זמן שקט להתבוננות. והשלב השלישי - איך המודעות שקיבלנו מתחילה להרים את עבודתנו למדריגה יותר גבוהה. וזאת, ע"י התובנות הפנימיות שמתקבלות "ממילא" מתוך החיים עם מודעות פנימית.

יעקב: אז כאן זה המקום של התובנות שלמדנו עליהם מקודם...

צבי: כן...

אבל אז יש שלב רביעי, שגם אותו הזכרנו קצת "דרך אגב" בעבר, אבל צריכים להסביר ולהבין את מקומו וחשיבותו. השלב הרביעי הוא ללמוד איך "לקנות" את אותן התובנות הפנימיות, ואיך להשתמש בהן בכדי להביא אותנו לתהליך קבוע של קניית מודעות עוד יותר ועוד יותר דקה בעצמינו.

יעקב: ואיך באמת עושים את זה?

צבי: הנקודה הזו היא איפה שאנחנו סוף סוף נשלים את המעגל ונגיע בחזרה לחכמת ארבעת היסודות. ואני אסביר איך: בוא ניקח משל מנגינה. איך מחברים שיר או ניגון?

יעקב: אני לא יודע... נראה לי שיש כאלו שפשוט יש להם "חוש" לזה...

צבי: נכון. על דרך כלל, ניגון מוצלח זה לא משהו שישבו ותיכננו. זה משהו שיצא מתוך רגש, מתוך התעוררות פנימית, שמצאה לעצמה ביטוי בשיר וניגון שיצא. זה תחום "יצירתי", שלא עובד רק בקווים מתוכננים מראש.

אך כל זה נכון רק בשלב הראשון של יצירת בסיס הניגון. אולם כשבאים להלחין ניגון למעשה ורוצים שייקלט אצל אחרים, הניגון חייב ללבוש צורה מסויימת מאוד. כל ניגון צריך שיוכל להיכתב שחור ע"ג לבן, בתווים מסויימים ובסדר מסויים, ויש ע"ז חכמה שלימה של מוזיקה שיכולה לתת הגדרה מדוייקת לכל שיר וניגון אמיתי. אין כזה דבר ניגון שממשיכים לשיר "איך שזה ייצא" בלי שיהיו לו כללים ברורים... כל דבר בעולם, גם מה שמתחיל רק כהרגשת הלב, בסוף חייב להגיע לחכמה ולהגדרה הברורה שלו בכדי לקנותו כקניין שיתקיים לאורך זמן.

יעקב: כמובן שכל זה מגיע מיסוד העפר...

צבי: ברור! יסוד העפר הוא היסוד שמגדיר כל דבר, והוא גם היסוד

שאחראי על כך שהקניין יישאר קבוע ויציב לאורך זמן...

וזה אותו דבר עם הבנת עצמינו. אם רוצים שהתובנות שלנו תהיינה ברות-קיום, ושנוכל לבנות עליהן עוד נדבך ועוד נדבך ולהתקדם הלאה והלאה בהכרת עצמינו, אנחנו צריכים לקחת כל נקודה שמבינים ולהגדיר אותה ולייסד אותה, וזאת רק ע"י שנכניס את ההבנות האלו לתוך מסגרת קבועה של חכמת ארבעת היסודות. וזהו בכלליות השלב הרביעי במפה.

יעקב: אז לסיום, אולי רק תסכם לי בקצרה מה שלמדנו השבוע...

צבי: השבוע קיבלנו מפה כללית של ארבעת החלקים שצריכים ללמוד על "דרך העבודה", מה שנועד להפוך את לימוד חכמת ארבעת היסודות מחכמה מופשטת לתהליך פנימי של הכרה עצמית שנעשית יותר ויותר מדוייק ומבורר ככל שמתקדמים איתה. ארבעת החלקים הם: מה המטרה, איך מתחילים, מה קורה כשמתחילים להיכנס - עניין התובנות, ואיך להשתמש איתן ולקבוע אותן באופן שנמשיך תמיד לעלות עוד ועוד.

יעקב: באמת יצאה מפה ברורה! מעכשיו כל פעם שנדבר כבר אדע לאיזו "תיקה" לשייך את השיחה שלנו, ובעזה"י אצא עם תמונה הרבה יותר ברורה בסוף - יישר כח!

צבי: התועלת היא בשבילי בדיוק כמו בשבילך... יישר כח אליך!

סיכומים שיחת חברים

- ◆ בכל עבודה שהאדם עובד, חשוב מאוד שיהיה סדר עבודתו - מה המטרה הגדולה, איפה הוא אוחז עכשיו, ומה הם השלבים הנצרכים בכדי שיגיע למטרתו.
- ◆ מטרתנו עכשיו בחלק "לימוד דרכי העבודה" - להגיע למדריגה שבו נחיה עם מודעות פנימית תמידיה לתנועות מידותינו.
- ◆ אין המטרה כרגע לשנות את המידות, אלא פשוט להכיר אותם ולחיות איתם נכון.
- ◆ שלב א: לסדר את כלל חיי המעשה, הרגשה, ומחשבה, בצורה מאוזנת, חיה, ועדינה, כדי שלא יפריעו לנו מלהיכנס פנימה.
- ◆ שלב ב: ליידח זמן כל יום להתבוננות שמה שעובר עלינו, בכדי לפתח את המודעות לעצמינו.
- ◆ בזה די בכדי להתחיל לקבל מודעות עצמית. אך, להמשיך העבודה צריכים להשתמש עם המודעות החלקית שאנחנו כבר מקבלים, בכדי לשפר עוד ועוד. ולזה יש...
- ◆ שלב ג: לפתח מודעות לתובנות המתעוררות "ממילא" מתוך מודע-תינו העצמית, ולהשתמש בהם בכדי לדייק יותר לחיות כפי כוחותינו ומידותינו. מה ששוב יביא למודעות עמוקה יותר, שיעורר עוד הבנות, וחוזר חלילה.
- ◆ שלב ד: להפוך את הבנתנו העצמית מהבנה רגשית לחכמה מסודרת, וזאת ע"פ לימוד מעמיק של חכמת ארבעת היסודות.

התכונה ממבט ארבעת היסודות

בכדי ללמוד איך לאזן נכון את התכונה הזו, נשתמש במבט ארבעת היסודות, וננסה תחילה להבין מה שורש התכונה הזו ושוב למצוא איפה מקומה:

יסוד האש - כח החידוש: שורש התכונה לחפש דווקא נושאים עדכניים מגיע מיסוד האש. מבין ארבעת היסודות, יסוד האש מסמל את כח החידוש. הרי אין כזה דבר "אש ישן". כל רגע ורגע שיש אש הוא חידוש, כי האש קיימת כל רגע רק בגלל שהיא שורפת משהו חדש שהיא לא שרפה עד כה. וא"כ, ההגדרה היא שהאש קיימת רק מכוח מה שהיא מתחדשת כל רגע מחדש. וכלפי האדם, זה מוליד תכונה להתעניין דווקא בדברים חדשים ועדכניים של ה"הווה", וחוסר עניין בכל דבר שהיה כבר בעבר.

יסוד המים - שייכות אליו: והנה, אם נתבונן נראה שגם אצל יסוד המים אנחנו מוצאים תכונה של חידוש, שהרי המים שורש הלחות, ולחות מסמלת דבר טרי וחדש, היפך דבר ישן שמתייבש. אך, יש הבדל בין החידוש של יסוד המים והחידוש של יסוד האש, כי יסוד המים תובע רק שהדבר לא יהיה ישן ממש, משא"כ יסוד האש שתובע שהוא יהיה ממש עדכני. ולמשל כלפי הלימוד, יסוד המים יתבע שהאדם לא יתעסק בנושא שהוא בגדר "מאי דהווה הווה" כי אין לו שום נפ"מ למעשה היום, אבל ככל שיש לנושא נפ"מ למעשה היום, אין חסרון במה שהנושא לא התחדש ממש עכשיו.

יסוד העפר - דברים ישנים: לעומת יסודות האש והמים, יסוד העפר עניינו "מה שהיה הוא שיהיה", והוא תובע דווקא להתעסק בנושאים יסודיים ובסיסיים שהם קבועים וקיימים ובלתי משתנים.

יסוד הרוח - כלל הצדדים: יסוד הרוח נושב לכל צד ומשתנה מכיוון לכיוון, ואין עניינו דווקא חידוש, וכן אין בו קביעות, אלא שתובע לראות ריבוי של פנים ולא להיצמד דווקא לפן אחד. ובעומק, יסוד הרוח תובע לראות את "המהלך" הפנימי של כל דבר, במקביל לרוח הפנימי שהוא היסוד השורשי שמוביל את כלל היסודות כולם לקראת שלימותם. וא"כ, ביחס ללימוד, יסוד הרוח יכול להוליד תביעה לראות גם נידון מעשי כחלק משלימות הפנים של הסוגיא, אבל לא להתמקד רק בו. [ובעומק, יסוד הרוח מוליד תביעה לראות את כל ההשתלשלות של כלל הסוגיה. למשל, להתחיל מהפסוקים שבתורה, ושוב למשנה, אז לתוספתא, לברייטות שבגמרא, למימרות בגמרא, לשקלא וטריא של הגמרא, וכן הלאה לראשונים, אחרונים, פוסקים, וכו'.]

ולפ"ז, התיאור שמתואר בשאלה לחפש דווקא דברים עדכניים ממש, כמו מאמרים שמופיעים בכתבי עת על שאלות חדשות שהועלו, מתאים בעיקר לחיפוש החידוש מכח יסוד האש. וכמו שנתבאר, יש לדאוג להוציא את הכוח הזה מן הכח אל הפועל בשיעור הנכון כדי שיהיה לו טעם חזק בלימוד [יסוד המים], אבל גם לדאוג שזה לא יפר את האיזון הנצרך של שאר הכוחות. ולפי משנ"ת הכוונה בזה שצריך לדאוג שלא יתבטל כוח הקביעות של יסוד העפר, וכן כח ההיקף של יסוד הרוח.

איזון התכונה - ע"י התביעה ל"היקף שלם"

כאשר באים לנסות לאזן את הכח הזה, יש לציין שיש יתרון

שאלה: יש לי תכונה שאני אוהב להתעניין דווקא בדברים חדשים ועדכניים. למשל, בנוגע ללימוד התורה, אני אוהב ללמוד דווקא מאמרים חדשים שיוצאים לאור בכתבי עת, או נידונים חדשים ועדכניים שעומדים "על הפרק" לדיון. לפעמים אלו הם נידונים חדשים בהלכה שהתעוררו בגלל המצאת מכשירים חדשים וכדומה, ולפעמים הם קשורים לתגליות חדשות של כתבי יד ישנים או גילוי מציאות שהיתה נעלמת במשך הדורות ועכשיו התגלתה, כאשר בין כך ובין כך יש כאן נידון "חדש" לדון עליה. השאלה שלי האם ראוי באמת להתמקד בנושאים כאלו כיון ששם "ליכי חפץ", או אולי יותר ראוי לנסות לאזן את התכונה הזו כדי שאוכל למצוא טעם גם בלימוד יותר "סטנדרטי"?

תשובה: באופן כללי, כל מידה ומידה שבאדם יש לה מקום ששם היא מידה טובה ונצרכת, ויש לה מקום ששם היא יוצאת מהגבול הנכון ונהפכת למידה רעה. וא"כ, יש שני סוגי בעיות עם המידות: כוחות בלתי-גלויים, וכוחות בלתי-מאוזנים. ונסביר: הבעיה הראשונה היא שהרבה פעמים כוחות האדם הם נעלמים בתוכו, והוא כמעט אינו מכיר אותם ואת חשיבותם, וממילא אינו מוציא אותם מן הכח אל הפועל כמעט כלל. כלפי הבעיה הזו, עבודת האדם היא לגלות את הכוחות ולהבין אותם, ולמצוא לכל כוח וכוח מהו מקומו האמיתי ששם הוא צריך להשתמש באותו כוח ולהוציא אותו מן הכוח אל הפועל. אבל חוץ מהבעיה הזו, יש גם את הבעיה המוכרת יותר של "מידות רעות", שביתר דקדוק, עניינן שכוחות הנפש אינם מאוזנים כראוי, ולכן יש מידה או מידות שבאות לידי שימוש שלא במקומן הראוי. כלפי בעיה זו, עבודת האדם היא לאזן את כל אחד מהכוחות מול שאר כוחות נפשו, כדי שלא ייצאו מהגבול הנכון.

וא"כ, ברור שגם התכונה הזו להתעניין בנושאים "עדכניים" צריכה גם לבוא לידי שימוש במקום הנכון [כמו, למשל, כלפי לימוד התורה ע"ד מה שכתבת] וגם לקבל את האיזון הנכון כלפי שאר כוחות הנפש.

הצורך באיזון התכונה

בכדי להבין את הנחיצות של מציאת האיזון הנכון, נתאר את הצורה הקיצונית של שתי הקצוות: מי שיש לו תכונה להתעניין בנושאים עדכניים ואינו מספק את הצורך הזה כלל, עלול לגדוע את הטעם והסיפוק שלו בלימוד. הרי ליבו חפץ ללמוד נושאים עדכניים שעומדים על הפרק היום, אבל מכיון שנראה לו, מאיזו סיבה שהיא, ש"לא זו הדרך", הוא מחליט להכריח את עצמו ללמוד סוגיות שאין לו בהם חשק וטעם. וע"י כן נוצר התנגדות בין ליבו ללימודו, וזה יכול בקלות להסתיים בכך שהוא לאט לאט מאבד את תחושת האהבת התורה שלו. אבל לאידך גיסא, מי שילך בצורה קיצונית אחרי התכונה הזו ימצא שהוא אף פעם לא לומד את ה"א-ב" של כל סוגיה, והוא מתמקד רק בשלב הסופי. למשל, הוא יוכל להתעניין בנושאים ספציפיים "עדכניים" הקשורים להלכות שבת, אבל הוא אף פעם לא ילמוד את הלכות שבת עצמם אפילו בצורה בסיסית, כי עיקרי ההלכות הם "יבשים" ו"ישנים" מדי בשבילו. וא"כ, יוצא שכל הלימוד שלו פורח באויר וחוסר בסיס.

להשתמש גם ביסוד העפר להתמקד ביסודות הסוגיה, וגם להשתמש ביסוד המים להתחבר לעוד נושאים שקשורים אליו בסוגיה. וכמובן, כל זה רק יגרום שכששוב יחזור לנושא הספציפי שאותו הוא רצה ללבן, יהיה לו מבט הרבה יותר רחב ועמוק על אותו נידון עצמו מכח כלל היקף הלימוד שלו בסוגיה.

לתשוקה הזו, והוא יתבע לא לצמצם את הלימוד רק לנקודה הספציפית של הנידון העדכני, אלא לראות את אותו נידון כחלק מכלל הסוגיה. [יש מידה אחרת של יסוד המים שיוכל לעזור כאן, שהיא הנטייה להמשיך עוד ועוד מה שהאדם כבר התחיל, במקום להתחיל משהו חדש. במקרה שלנו, האדם יוכל להשתמש עם המידה הזו, אחרי שהוא התחיל לעיין בנקודה אחת "חדשה" בסוגיה, כדי לגרום לעצמו להרחיב את עינו לכל שאר חלקי הסוגיה, במקום לקפוץ לעוד נושא "חדש" בסוגיה אחרת].

וככל שהאדם יעורר בעצמו את התביעה הזו לראות את כלל הסוגיה, כן הוא יוכל לשחרר את עצמו מלהתמקד רק בנושא הספציפי, ושוב הוא יוכל

להשתמש בתביעה להיקף של יסוד הרוח. שהרי בציור שלנו יסוד האש מגלה תביעה מאוד ספציפית, להתמקד דווקא בנושאים מאוד מסויימים ועדכניים. לעומתו, יסוד העפר תובע להתעסק ביסודות הסוגיה, אבל מכיון שאין לאדם הזה כ"כ טעם בלימוד קבוע, עלול להיות לו קשה להתנגד לתשוקת יסוד האש על ידי יסוד העפר. גם ע"י יסוד המים עלול להיות קשה לו להתנגד לתשוקת יסוד האש, שהרי כשהוא מתעסק בנושאים העדכניים מתלווה לזה גם תענוג של משא ומתן עם הסוגיה הקשורה אליו, וא"כ גם יסוד המים מצטרף עם יסוד האש להתחבר ללימוד הזה. אך, תשוקת יסוד הרוח לראות את כלל חלקי הסוגיה כן יוכל להתנגד

שבעים כוחות הנפש לגר"א אויר

שבאור הוא שורש המנוחה, והצורה שבאור הוא שורש התנועה. וכאשר מצטרפים החומר שבאור, שהוא השראת העליון שורש המנוחה - עם הצורה שבאור, מחמת התחתון שחל על גביו העליון, שזה שורש התנועה - אז יש צירוף בין אור, חומר, מנוחה, עם י', צורה, תנועה. זה הגדרת אויר.

אור – צירוף החומר והצורה

כל החיים של עולם דידן הוא חיים של תנועה. זה צורת חיים, מהלך של תנועה. כאשר אין תנועה בחיים, זה הגדרה של מת. זה בצד השבירה, שהמת הוא רק חומר בלתי מתנועע. המת אינו מתנועע כלל.

(אמנם יש מת דקדושה שזה נקרא "לא יראני אדם וחי", מות עד שלא תמות', "יקר בעיני ה' המותה לחסידיו". הוא דבק בשורשו ולכן הוא אינו מתנועע. זה הכח של מיתה דקדושה, גילוי הכח הבלתי-מתנועע בקדושה, וזה סוד מנוחת שבת.)

האור בעצם מצרף החומר עם הצורה, אבל האור לא מצרף החומר במובן התחתון אלא החומר במובן העליון של חומר שאין בו צורך לתנועה שהיה מונח בתפיסה של מנוחה. זה מה שהאור מצרף. מכאן ואילך, כל צירופי חומר ותנועה יהיו בתפיסה איך הצורה תתן צורה בחומר. האור, שורש כל ד' יסודות, מעמיד חומר שיוצרת מנוחה.

בחומר וצורה של אש ורוח ומים, החומר והצורה הם שני דברים שמצטרפים. האש או המים צריכים שיהיה להם חומר על מנת שהם יקבלו צורה (ובדקות יש הבדל; המים מקבלים כל צורה, לעומת האש שמבטל את הצורה) זה מערכת של חיבור חומר וצורה. אבל בתפיסת אויר שיש בו חומר וצורה, יש מהלך לתפוס חומר כשלעצמו בלי צורה. דבר זה לא קיים במערכת

(בגיליון הקודם למדנו על החומר והצורה שבאור)

אור – חומר עליון בלי צורה

לפי"ז, אויר הגדרתה: איך החומר והצורה מצטרפים אהדדי, במהלך של הממוצע. ונסביר.

האור הוא ממוצע בין העליון ותחתון, וכולל את הכל בתוכו. מצד העליון, האור הוא מנוחה, ומצד התחתון, האור הוא תנועה.

לכן בעומק, האור הוא השורש לתנועת הרוח, אבל האור כשלעצמה הוא השורש לאור העליון שמתפשט למטה שהוא הבחינה של מנוחה. 'לעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה', כלומר, השכינה, העליון, לא נכנסה למערכת התחתונה אלא היא נשארה ביצירתה העליונה, במנוחתה העליונה. זה ההגדרה של המנוחה העליונה של השכינה שנמצאת למעלה. ומצד כך, החומר של העליון נקרא אור, הוא המנוחה. החומר כשלעצמו אין בו תנועה. לו יצויר שבכריאה היה חומר בלי צורה (זה לא קיים אבל לו יצויר שהיה כזה דבר) אז הכל היה נת. רק מצד הצורה מתחדשת תנועה.

בששת ימי המעשה, הקב"ה נתן חומר לצורה. ועל שבת נאמר 'באת שבת, באת מנוחה לעולם', אז מה נתגלה בשבת? החומר העליון בלי הצורה. זה שורש המנוחה. בלשון של עבודה, זה נקרא הבל שהכל מהובל. ההבל מהבל את הצורה. זה סוד המנוחה השלימה - מערכת שאין בו צורה.

יש את הכח של הנביאים של 'מדמים צורה ליוצרם', עסקנו בזה בפרק הקודם [בענין כח הצורה הראשונה] ויש מהלך של חומר בלי צורה, שזה סוד המנוחה [שזה כח החומר שבאור שהוא מהלך יותר עליונה מכח הצורה הראשונה]. וא"כ החומר

שבעים כוחות הנפש לגר"א אויר

נחלקו בגמרא אם יש להם רנ"א או רנ"ב או רנ"ג איברים) וכפשוטו כי האשה היא החומר והאיש מגלה על ידי רמ"ח איברים את הצורה בחומר. זו התפיסה הפשוטה.

אבל בעומק, מצד המערכת העליונה, האיש הוא החומר שלמעלה מן הצורה, והאשה היא הצורה. מצד כך, האשה היא צורה כמו שנאמר ויבן את הצלע, התחדש צורה באשה.

אוייר, אור י' מעמיד צורה של אור-חומר עם י'-צורה. (המשך בגיליון הבא בע"ה)

איך ליצור צורות בחומר. אבל במהלך הפנימי, החומר הוא ממקום המנוחה המוחלט. זה שורש גילוי רמ"ח מצוות. בצד הנפילה לקלקול, זה מצרים, מהלך של חומר ולבנים. אבל בשורש השורשים של הדבר, החומר עומד למעלה.

בהבנה הפשוטה, למטה אנחנו תופסים שהצורה היא למעלה מן החומר, ולמעלה תופסים שהחומר היא למעלה מן הצורה, ומצד כך לכאורה צריך להיות חומר באשה ולא באיש, הרי למטה האשה היא חומר והאשה היא צורה כדברי המהר"ל, והרמ"ח אברים הם באיש (אבל באשה

הבריאה. כי האויר הוא שורש של מערכת העליונה שלמעלה מהבריאה.

במערכת הבריאה, אין מות גמור ולכן אין החומר מת לגמרי, ואין חומר בלי צורה לגמרי. אפילו כאשר האדם מת, תמיד יישאר בו איזה צורה. בלשון חז"ל זה נקרא 'קיסטא דחיותא' או 'הבלא דגרמי', הנותנת נקודה של חיות. בכל דבר שבבריאה תמיד יישאר בו איזה צורה. אבל האויר נותן מקום לחומר להתקיים כגילוי מציאות שאין בו תנועה בעומק זה סוד רמ"ח מצוות. זה נתפסים אצלנו כמצוות מעשיות, כלומר

מהות המידות - מים כח התענוג שבמים

יסוד המים – שורש התאוה ותענוג

תאוה, וגם יש תאוה לתענוג.

מהי תענוג, מהי אהבת תענוג, ומהי תאוה לתענוג? יש אהבת תענוג, שנקרא "אהבה בתענוגים" בלשון רבותינו, ויש "תאוות התענוגים". מה ההבדל ביניהם?

יבקש נפרד". בפרק הזה נעסוק בס"ד בסוגית התענוג.

רבי חיים ויטאל מגדיר את אחד משורשי מידות רעות של יסוד המים כ"תאוות התענוגים" - יש כאן שני חלקים, תאוה ותענוג. כלומר, יש

רבי חיים ויטאל בשערי קדושה מבאר, שמידות הרעות של יסוד המים הם אהבת התענוגים, תאוה, חמדה, וקנאה. בפרק הקודמת עסקנו באהבה מול תאוה, ששורש האהבה היא אחדות, אהבה בגמטריא אחד. וכנגד כך יש מדת התאוה שהיא "לתאוה

הגדרת התענוג

זה נקרא תענוג.

של תענוג? חיכוך עם דבר, התחככות עם מציאות מסוימת, שיוצרת הנאה -

כאשר האדם עוסק בדבר ומקבל תענוג ממנו, מהו עצם המציאות הזו

עונג ונגע

שהיא ההנאה הבאה מהתחככות עם דבר - יוצרת צירוף לדבר. וזה נקרא עונג. כשיש חיכוך שאינו מביא לידי הנאה אלא מביא לידי הפרדה, זה נקרא נגע.

כמובן - ענג מול נגע, ונגע מול ענג. מה קורה כאשר יש נגע בדבר מסוים? בכל סוגית נגעי אדם, נגעי בגדים, נגעי בתים - כל נגע בא להבדיל דברים, יוצר הפרדה. ומה יוצר התענוג? כל תענוג,

לשון רבותינו ידוע מאד: "אין בטוב למעלה מעונג, ואין ברע למטה מנגע" (ספר יצירה). הצד העליון של העונג נקרא טוב ונקרא עונג, והצד התחתון של עונג נקרא רע, ונקרא נגע. זהו דבר והיפוכו, וגם יש כאן היפוך אותיות

ההבדל בין הנאה לתענוג

על ה'. ושואלת הגמרא, באיזה הנאה

וקראת לשבת עונג - שהוא להתענג

עונג נאמר בדין הגמרא בשבת (יח).

עסקינן, כשנאמר וקראת לשבת עונג וכו', וכיצד מענגו, וכו'.

לשון הרמח"ל הידוע במסילת ישרים, "לא נברא האדם לא להתענג על ה', ולהנות מזיו שכינתו, כי האדם לא נברא אלא להתענג על ה' וכו'". וא"כ הרמח"ל מזכיר שתי לשונות - עונג והנאה. מה ההבדל ביניהם?

כאשר האדם נהנה מזיו של דבר, הוא רחוק מן השכינה, הוא לא מתחכך על הדבר, והוא מקבל ממנו הנאה. זה הגדרת הנאה. אבל עונג ענינו שאני נגעתי הדבר. עונג יש בו אותיות ג"ע. אם נגעתי בדבר, זה יכול להביא לידי עונג.

ההנאה יכול להיות אפילו אם אינני מצורף להדיא להדבר. כאשר האדם "נהנה" מזיו השכינה, יש את עצם השכינה הק' ויש את הזיו של ההארה שמאירה מעצם השכינה הק' והאדם מקבל מכך הנאה. לעומת זאת, האדם לא נברא אלא להתענג אל ה', בבחינת "שויתי ה' לנגד תמיד" - הוא מצורף לדבר, הוא מתחכך על הדבר, הוא מחובר לדבר, ומכך כח הוא יבוא לידי עונג. אלו הם שתי כוחות בנפש האדם

וא"כ בתמצית, יכול האדם לקבל הנאה מדבר אבל אין בהכרח שהוא יגיע לקרבה גמורה עם הדבר. אבל, עונג ענינו, לנגוע בהדבר, להתחכך עם הדבר, הוא נעשה מצורף ומחובר

להדבר, ואז הוא מקבל עונג מהדבר. האדם לא נברא אלא להתענג על ה' - זהו הצירוף הגמור. "ליהנות מזיו שכינתו" אמנם הוא, שהאדם לא מתקרב לדבר ולא נוגע בעצם הדבר, אבל הוא נהנה, ובבחינת "מרחוק ה' נראה לי".

בעונג, האדם נוגע בהדבר ומקבל ממנו תענוג - זה הגדרת ענג, שיש בו אותיות ג"ע, כלומר לנגוע בהדבר. גם נגע שיש בו אותיות ג"ע, וזה כח ליגע בהדבר באופן שאיננו ראוי, שמביא אותו לנגע. אבל כאשר האדם נוגע בדבר באופן הראוי, זה מביא אותו לידי עונג.

ההבדל בין ששת ימי החול לשבת קודש - הנאה מול תענוג

האדם רחוק מההיות של דבר, ורק מקבל ממנו הנאה. ומה קורה כאשר הוא ינסה לקרב את עצמו להדבר? זהו דברי חז"ל "יזהר בגחלתן שלא תכווה", אדם המתקרב לדבר יותר מדי הוא יבוא לידי נגע, הוא לא יגיע לעונג אם אינו ראוי לו להתקרב אל הדבר.

עונג, השבת בעצם מצרף את האדם לאותו הויה עד עצם הדבר עצמו ולכן היא מביאה אותו לידי עונג.

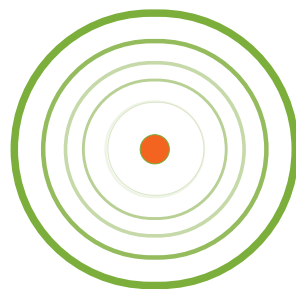
בלשון אחרת, הנאה קיימת גם בששת ימי המעשה, האדם אוכל בימי החול ומקבל הנאה, אבל עונג קיים רק במדרגת שבת קודש. ורק אכילה בשבת קודש נקרא עונג. אדם המנסה לענג את עצמו בששת ימי החול - הוא יגיע לידי נגע. בששת ימי המעשה,

העונג שבת של "וקראת לשבת עונג" כוונת הדבר, שהאדם מצורף ונוגע בהדבר. חז"ל אומרים "מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי", ולשון רבותנו כידוע, יגיעו מלשון נגיעה, שהאדם חייב לנגוע במעשה אבותינו.

בששת ימי החול - האדם בעצם רחוק מן הדבר ואינו נוגע בהם, אינו יכול להתקרב בהם ולכן אין לו עונג בהם. אבל שבת קודש שהוא וקראת לשבת

מהות המידות 032 מים תענוג
מספר שיעור בקול הלשון 1130902

יום שני
יב שבט תשפ"ה
רח' הרב בלוי 33
ירושלים 20:30

צורת
אדם
נושא לשון

פרק ב' מים שבעפר שבמים

הקלוקל

העצמות, וקנאה של מים, העפר מייבש את העצמות. ועיין קהלת יעקב, ערך קנאה, ושו"ת חת"ס יו"ד סימן שלז. ופרדס יוסף שמות יג, יט, ושערי אורה שער ג-ד.

ויתר על כן, אינו רק שדבק בעפר ונחסר החיות, אלא דבק בהעדר, כמ"ש המהר"ל (חדושי אגדות שבת קנב ע"א) וז"ל: "שאינ נעשה רקב רק מי שיש בו קנאה, וכדכתיב רקב עצמות קנאה, דוקא מי שיש קנאה בלבו, וכל מי שיש קנאה בלבו הוא חסר, שאם לא היה חסר לא היה מקנא במה שיש לאחר (והיינו שדבק במה שחסר לו, והבן, ולא במה שיש לו) וכו', ואדם שיש בו קנאה שהוא חסר, בודאי עצמותיו מרקיבין, כי החסר נחסר לגמרי, אבל מי שאין קנאה בלבו על אחר, מסתפק במה שיש לו, והנה הוא שלם בעצמו, ואדם כזה אין עצמותיו מרקיבין, כי השלם יש לו קיום", עכ"ל.

ועיין תורת משה להחת"ס (במדבר טז, א), ורש"י שבת (קנב ע"ב) ועיין נדה לא: שעצם קשה מעפר, וא"כ נופל לקשיות בתורה.

ואף בחייו ידבוק בעפר, וכמ"ש רבינו יונה (משלי שם) וז"ל: "רקב עצמות קנאה - אין צריך לומר כי משמן בשרו ירזה מן הקנאה, כי גם העצמות שהם קשים ירקבו מחלי הקנאה", עכ"ל. והבן שהעצמות הם קשים, והם כעפר. וע"י הקנאה, ניטל הלחות שבתוך העצמות, מכח יובש שבעפר. אולם כאשר הקנאה מצורפת לשנאה, היובש בא מיסוד האש, כמ"ש המלבי"ם (בראשית ב, טז) וז"ל: "הגוף שציוריו שהתגברו בו מאש, הם כאש עצור בעצמותיו וגם הם יכלוהו מאז בדרך הטבע, רקב עצמות קנאה", עכ"ל. וע"ע בדבריו (תהלים טז, ט) שהוא אש התאווה. ועיין מגן אבות לרשב"ץ (אבות ב, יא) ונראה שקנאה של אש, אש אוכלת

מים-לחות וחיות. עפר-יובש. מים-קנאה. וכתוב "רקב עצמו קנאה", שע"י שמקנא, החיות ובלחות שנמצאת בעצמות, מתייבשים ויורדים ממים שבעפר, לעפר שבעפר.

וכתב רבינו בחיי (במדבר טז, א) וז"ל: מדת הקנאה - והיא מדה רעה ומכה שאין לה רפואה, וכו'. ואם לא השיג (להוציא קנאתו לפועל ונשקט) והיו כל ימיו מכאובים, וחיי צער יחיה, וסוף שימית את עצמו או חבריו. את עצמו - שכן אמר שלמה המלך (משלי יד, ל) "ורקב עצמות קנאה", וכן אמר אליפז (איוב ה, ב) ומות תמית - קנאה, מי שמתפתה אחר מדת הקנאה, תמיתנו. וכן דרשו חז"ל (אבות ד, כא) הקנאה התאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם, "עכ"ל. והיינו שע"י הקנאה - מים, נופל למות, עפר, "עפר אתה ואל עפר תשוב".

התיקון

נתן לו, ואזי להודות על כך לקב"ה. ולאט לאט בעזרת ה', יתחזק אצלו הטוב שיש בו, ויתנוצץ בו יותר ויותר אור השמחה, ושמח בלבו, ישר, שכל שכל שוטה.

וגשמיות, ובכל טור ירשים את חלקו הראוי לו. ואח"כ יסדר לפי הדרגה, לפי סדר חשיבותם בעיניו. [עיין בספר הכרה עצמית והעצמת הנפש].

ואזי להתבונן בתמונת הדברים בשלימות, לראות כל מה שהקב"ה

יציאה מדבקות בהעדר, היינו התדבקות במה שאין לו - לדבקות במה שיש לו, לקיום.

ולמעשה, על האדם להתבונן ולרשום את כל מה שיש לו, עד גבול כוחו. ואז לסדרם לפי הסדר של רוחניות

האור הגנוז

את גדליה פגש ר' זיידל ליד דוכן הסופגניות בשעה שיצא להתאווור מעט באמצע לימודו בבית המדרש.

היה זה לאחר שהוא כבר הרגיש שהריכוז ממנו והלאה.

תחילה הוא ניסה לחמוק ימינה ושמאלה כדי שלא ייתפס במבטו של גדליה, אמנם כל זה ללא הצלחה.

ידוע ידע ר' זיידל כי המפגש עם גדליה לא עומד להסתיים בקלות.

"קום! מה לך נרדם" צעק לו גדליה בקריאה של חדווה, "מהם הפנים החמוצות האלו, ימים האלו הם ימי שמחה, ואילו אתה נראה כמו אחד שמתחבא, ולא מהיוונים, אלא מעצמך... די! מספיק! הגיע הזמן לסובב את הסביבון ולשנות כיוון..."

הוא כבר הספיק להתחרט על היציאה לטעימת הסופגניות.

"שמועה שמעתי עליך" הנמיך לפתע גדליה את קולו ולחש לו כממתק סוד, כשמבט קונדסי על פניו: "העוילם טוען שאתה מיליארדר! ואני לא מתכוון לבשר לך שזכית בלוטו, נראה לי שמספיק שתסתכל במראה, תראה את עצמך וכבר תהיה מיליארדר, יש לך עיניים - אוזניים - ידיים - רגליים, אתה יודע כמה הרגליים שלך שוות!... רק אתמול ביקרתי בבית-חולים יהודי מסכן שהרופאים נאלצו לכרות לו את הרגלים, אותו יהודי שסבל סבל נוראי אמר לי שהוא היה מסכים למכור את כל מה שיש לו, כולל הדירה שלו, העיקר שהרופאים לא יכרתו לו את הרגלים. ואתה? יש לך ידיים רגליים אוזניים, ואפילו שיניים... תגיד לי ר' זיידל, זה לא שווה מיליארדים!...?"

אלמלא גילו של ר' זיידל, היה תופס אותו גדליה ומפזז איתו ב'ריקוד' עליו ברחובה של עיר, שכן קבלה הייתה

דמעה סוררת גלשה מעינו לכיוון זקנו ואנחה נוספת קרעה את החלל.

'אנחה משברת חצי גופו של אדם', והאנחות של ר' זיידל ריסקו את העצמות שכבר מרוסקות היו גם כך, תחושה של מין יבשושיות חדרה לעצמותיו, תחושה של ריקנות, של חוסר. הוא חש את עצמו כמו עלה נידף וריקן, חסר כוחות ואינו שווה מאומה.²

הוא יכל להמשיך לשבת כך עוד שעות רבות³ אלמלא נוות-ביתו שהתיישרה לצידו והחלה לדון עמו על דא ועל הא ולהסיח את דעתו.

השיחה עזרה רק למהלך הלילה אולם בבוקר שוב הרגשות היכו בו. הרבה ברירות לו היו לו והוא גרר את רגליו לכולל, שם הוא התיישב בכבודות על מקומו כמי שכפאו שד, פתח את הגמרא ושוב בהה באוויר, לא היה לו כוח לכלום, כל מה שהוא הרגיש זה רק מרירות, ריקנות ויבשות....

מבטיהם של מספר אברכים ננעצו לעברו במהלך הסדר, במבט תמה, להיכן נאבדה חיות של האיש? אולם לר' זיידל לא היה אפילו טיפת סבלנות להפנות פניו אליהם, לחברותא הוא הסביר לאחר מספר דקות של לימוד שהוא מעדיף היום ללמוד לבד משום שהוא לא חש בטוב, וכך הוא העביר את היום בחוסר מעש, בריקנות בתחושה שאינו שווה מאומה.⁴

את המים שיש באדם שזה החיות שבאדם, ואז האדם מרגיש יבש וחסר חיות.

2 שוב: המידה של מים דעפר גורמת שכאשר האדם מקנא העפר שבו מייבש את המים שהם החיות של האדם והוא נותר יבש וחלול

3 הקנאה בצורה הנוכחית היא קנאה שהולכת וגוררת את עצמה, האדם מתבונן במה שחסר לו והוא מתעסק בחסר וכיון שהוא מתעסק בחסר הוא הולך ונחסר עוד ועוד כי דבר חסר טבעו להיחסר (על פי דברי המהר"ל).

4 כלל התחושות שחש ר' זיידל הם תחושות של ריקנות ויבשות שנוצרות על ידי הקנאה, העפר מייבש את המים - החיות שבאדם.

הנרות שריצדו מול עיניו יצרו על הקיר הסמוך כמין צללית מעורפלת, בעיניו היא נדמתה כשלד אדם מסכן ועלוב. נוות ביתו חנה-שיינא ירבה בחדר הסמוך כשהיא ממלמלת בפיה מילה במילה את ספר התהלים כמידי יום ביומו, והוא נותר שם לבדו, עם ארשת הבדידות שהציפה את לבו.

הרהורים נוגים עלו במוחו.

'מה יש לי בחיים, ילדים אין לי או יותר נכון היה רק שכולם מתו אי שם תקופה קצרה לאחר עלייתו של הצורר הנאצי ימ"ש'.

'נשארתי כאן לבד ללא כל קרובי משפחה, ללא הורים, ללא אחים....'

הכאב אכל אותו מכל צד. במיוחד כעת כאשר מעבר לקיר נשמעים קול ההמולה עולה מביתו של שכנו, קולות של שמחה וצהלה, קולות של נכדים בשלל גילאים שמשחקים זה עם זה במשחק המסורתי - בדריידלאך ומטבעות. בעיני רוחו הוא מדמין את המסיבה הנחגגת שם, כשניחוח הלבבות הטירות עולה באפו.

הוא חש בודד נטוש ועזוב....

אי! שוב הוא נאנח לעצמו כשהמחשבות שוטפות אותו ולוקחות אותו שנים רבות אחורה לתקופה שקודם לכן 'שנינו התחלנו מאותו מצב, ביחד לפני כל מה שקרה.... ואילו כעת היכן אני והיכן הוא. אילו רק הייתי עושה את מה שהוא עשה, אילו הייתי תופס את רגלי ויוצא חודשיים קודם מאירופה יחד עם כל משפחתי שהייתה לי אז, אולי הכל היה נראה אחרת לגמרי, אולי גם אני הייתי יושב מוקף במצהלות נכדים, בסביבונים ובסופגניות... ובעיקר אולי היה לי קצת יותר שמחה וחיות!'

1 ר' זיידל מרגיש חוסר חיות מחמת שהוא מקנא. במדרגת מים דעפר דמים, העפר שהוא יבש מייבש

בידו של גדליה, בראותו יהודי עצוב, שלא ירפה ממנו עד שיצהיבו פניו משמחה.

ר' זיידל נפרד מגדליה כשחיוך על פניו, אולם היה זה 'מהשפה ולחוץ' ותו לא. בליבו הייתה נימה קלה של זלזול כלפי האברך הצעיר, שכביכול בטוח שבידיו נמסרו מפתחות שערי השמחה.

'כאילו הוא היה שם שהוא יכול לומר לי לשמוח... האם הוא עבר את מה שאני עברתי...', האם הוא עובר כעת את המשברים שאני עובר, הרחרר ר' זיידל בליבו.

הוא המשיך להתעסק בענייניו כשהמחשבות מטרידות את מנוחתו, אולם בשלב מסוים חלה תפנית במחשבותיו.

'נכון', חשב לעצמו ר' זיידל, 'גדליה הוא לא האיש שיכריח אותי להיות שמח, אבל אולי הוא צודק בטענות שלו...'

במה המוח שלי עסוק כל הזמן? אני נמצא בכולל, בבית הכנסת, או בכל מקום אחר, וכל הזמן אני חושב רק על מה שחסר לי, אני עסוק בילדים שאין לי, במשפחה שאין לי.⁵

כנראה לכן אני מרגיש כל כך יבש, אני כל היום מתעסק במה שאין לי, אני חי במקום של חסר, של אין, ולא במקום של קיום, של יש, במצב כזה באמת הגיוני שאני יתייבש יותר ויותר.⁶

ר' זיידל נהנה מהחרוז והחל לפזם לעצמו בניגון קצבי: 'אני חי באין ולא ביש ולכן אני הולך ומתייבש'. כשרגש

5 קנאה זו נובעת מהתעסקות בחסר של האדם, הוא רואה את מה שאין לו ואת מה שיש לשני ואז מתעוררת בו הקנאה.

6 התעסקות האדם בחסר גורמת לו בעומק להידבק בכוח ההעדר וזה גורם לו להיות עוד ועוד חסר משום שטבע החסר להיות נחסר עוד ועוד (מהר"ל)

של עליזות קלה התעוררה בנפשו.

'האם פעם חשבתי לעצמי מה כן יש לי? המשיך ר' זיידל להרהר לעצמו, 'הרי בתי החולים ברחבי הארץ מלאים בכאלו שיושבים ומתייסרים שם שבועות חודשים ואפילו שנים, ואני יושב בביתי חופשי ומשוחרר, ובמקום לקום ולהשתמש במה שיש לי אני יושב ומוציא מתוכי עשן כמו קטר של רכבת!

במקום לשמוח שניצלתי מהתופת הנוראה, באשה שה' נתן לי, בביתי שיש לי, וב'אין סוף' דברים נוספים שיש לי, אני כל הזמן מתעסק במה קורה אצל אלו שנמצאים מסביבי'.

במחשבתו רצו הלך ושוב כל מיני 'בונוסים' שיש לו בחיים, הוא קם כל בוקר בקביעות והולך ללמוד, יש לו סביבה של חברים אוהבים בלב ובנפש, יש לו בסיס כלכלי איתן, ופתאום הוא גם נזכר בדברים הייחודיים שהיו מנת חלקו, החידושים על פרשת השבוע שהוא כותב שמפורסמים בעלון שמשמש אלפי קוראים בכל שבוע, במערכת ההלוואות הגדולה שהוא הקים, גמ"ח שעוזר למאות אנשים להשיא את ילדיהם. ועוד ועוד.

בושה אחזה בר' זיידל! בושה עצמית ממצבו האיש. לאן הוא הגיע, הקב"ה נותן לו כל כך הרבה טובות והוא תמיד רואה רק את חצי הכוס הריקה!⁷

ר' זיידל הגיע לביתו בשעת צהרים מוקדמת.

אבל כבר בדרך גמלה בו ההחלטה שמהו כאן צריך להשתנות.

הבית היה ריק. והפעם הרגיש ר' זיידל שהריקנות והשקט ששרר שם דווקא

7 זה מדרגת הקנאה של מים דעפר דמים, האדם מתעסק במה שאין לו ומכוח זה העפר שבו מייבש את המים והחיות שיש לו והוא נעשה יבש וחסר.

עומדים לטובתו.

הוא התיישב ליד השולחן, ומאחר וכבר נצנץ בורגש של התעוררות, הוא ניצל אותו לגמרי.

'מה שמוטל עלי עכשיו בשביל להפוך את החיים שלי באמת זה בסך הכול זה לקחת את כל המחשבות שהיו לי עכשיו להעתיק אותם על גבי נייר'

'עצם המחשבות שלי הם טובות, אבל בשביל שהם באמת יצליחו לפעול על הנפש שלי שינוי, אני מוכרח לקדם את זה שלב אחד נוסף'. קבע ר' זיידל בדעתו.

עוד לפני שהתחיל לאכול הוא נטל בידו דף קטן, בראש העמוד כתב בכתב גדול 'המעלות שלי' ושירטט קו ארוך מתחתיו.

הלא יאומן אכן קרה, ובתוך כמה דקות הדף כבר מלא על כל שורותיו.

ידו חרטתה על גבי הדף כמו מאליה, שורה אחרי שורה, בחריצות מרובה.

- אני שומע מצוין ולא נזקק למכשיר שמיעה כמו הרבה אנשים בגיל שלי.

- יש לי משקפי קריאה שעוזרים לי לראות כל מה שאני צריך.

- הקמתי גמ"ח חסד גדול להלוואות לחתונות ילדים.

- זכיתי לסיים כמה מחזורים בדף היומי.

- כתבתי חידושים רבים בסוגיות הש"ס השונות.

- כל שבוע אני כותב חידושים על פרשת השבוע בעלון מפורסם.

- אני הולך לבד ללא צורך במקל.

- למדתי כבר ארבע חלקי משנ"ב ונבחנו עליהם במבחנים חודשיים.

- עם כל הטיפולי שיניים שעברתי, אבל למעשה

ברואיו.¹¹ מכאן והלאה חש ר' זיידל בשמחה פנימית החודרת אט-אט לליבו ומעניקה לחיים שלו רעננות ומתיקות.

ומאז - מידי יום ביומו, חוק בל יעבור, היה מפנה לעצמו ר' זיידל כמה דקות, בהם יושב היה הוא לבדו, מנותק מכל שאון העולם, ועובר על הרשימה במתינות וביישוב הדעת.

לאחר מכן היה נעמד ופורש ידיו אל על, ואומר בפה מלא תודה לבורא עולם בלשון פשוטה וקלילה, ובשפה היוצאת מהלב, על כל הטוב והחסד שעשה עימו בורא העולם,¹⁰ רעיון זה עמד בזיכרונו באופן מעומעם מסיפוריו של המלמד עוד לפני עשרות שנים, בו הוא מתאר באופן חי ומוחשי על ה'חפץ חיים' שהיה נוהג כן בקביעות מידי יום ביומו למשך מספר דקות בעליית גג ביתו.

ר' זיידל בחכמתו הבין כי בזה המלאכה לא תמה. בהמשך הוא נטל את הרשימה ועשה בה סדר, הוא דירג את המעלות בסדר יורד, בתחילה התמקמו להם המעלות שהכי חשובות לו וכלה באלו שפחות חשובות. במקביל כלך סידר עוד כמה מערכות, לפי סדר של מעלות רוחניות ומעלות גשמיות.

לאחר תקופה מסוימת הוא התבונן בעצמו וראה שהוא כבר לא מביט כל הזמן ימינה ושמאלה לעבר חבריו ומכריו, אלא הוא חווה ומרגיש בצורה פשוטה את הטובות והמעלות הפרטיות שחננו הבורא המטיב לכל

10 כאשר האדם מודה לקב"ה על הטובות שהוא נתן לו זה עוזר לו להיות דבוק בטוב ולא ברע.

אני אוכל בעזרת השיניים הטבעיות שלי.

• יש לי אישה חרוצה ומסורה.

• יש לי בית משלי.

• יש לי מספיק כסף לאוכל לבגדים, אפילו קצת גם בשביל מותרות ולפינוקים".

בתחילה הוא כתב את הדברים שזרמו לו במחשבתו ללא כל מאמץ, זה לבד מילא לו שתי דפים, לאחר מכן הוא התאמץ עוד קצת ומצא עוד ועוד מתנות טובות שהקב"ה נתן לו.⁸

כמות המעלות אותם הוא גילה על עצמו הדהימו אותו כל כך, אף פעם הוא לא חשב שהוא עשיר כל כך גדול.

כך הוא חידד לעצמו את מעלותיו בכל רובדי החיים, כשהוא מופתע לגלות איך בורא עולם נתן לו כל כך הרבה דברים בכל כך הרבה נושאים.⁹

8 הצורה הפשוטה היא לכתוב מתחילה את המעלות שברור לאדם ולאחר מכן להתקדם עוד ועוד ולחשוב על נקודות נוספות נעלמות יותר. כמו כן, ראוי לכתוב את המעלות המיוחדות יותר שיש לו ולא דברים פשוטים כדוגמת מה שהוא יכול ללכת ולאכול, כי בנפש האדם דברים אלו פחות נתפסים כמעלות אלא כדברים פשוטים שיש לכל אחד, ולכן ראוי יותר להתמקד תחילה במעלות יחודיות שלו כדוגמת דירה שמתאימה לצרכיו, כולל שמתאים לו וכדו', כך הוא יחדד יותר את חצי הכוס המלאה הפרטית שלו.

9 מלבד העבודה לכתוב את כל הדברים על דף, צריך לעשות סדר בדברים לחלק את הדברים למעלות רוחניות וגשמיות, וכן לחלק את הדברים לפי קטגוריות שונות, כך האדם מגלה את מעלותיו בחלקים רבים באופן מסודר ושלם ועל ידי כך הוא מגלה את מעלותו בצורה שלמה ובנויה. להרחבת העניין יעויין בספר הכרה עצמית והעצמת הנפש.

11 כאשר האדם נוהג בדרך זו לאט לאט מתחזק אצלו הטוב הפרטי שלו והוא מפסיק לקנאות באנשים אחרים.

הרעיון של הסיפור

ר' זיידל מקנא בשכנו שיש לו משפחה וילדים, כאשר הוא איבד את כל משפחתו בשואה. הקנאה הזאת גורמת לו להתייבש.

גדליה שפוגש את ר' זיידל מעורר אותו שהוא צריך לשמוח בכל המעלות הטובות שיש לו.

ר' זיידל מתעורר לחשוב על הדברים הטובים שיש לו, וממחשבה למעשה הוא לוקח דף וכותב עליו את כל המעלות הטובות שיש לו, הוא מסדר את מעלותיו לפי נושאים רוחניים וגשמיים, לאחר מכן הוא מודה לבורא עולם על כל הטובות שנתן לו.

ואט אט החיות חוזרת לר' זיידל והוא מפסיק לקנאות בסובבים אותו.

רכישת ספרי הרב
'ספרי אברמוביץ'
משלוח ברחבי העולם
03.578.2270
USA 718.871.8652

כל החומר
[זולת חלק ליקוטים]
שמופיע בגיליונות
מידי שבוע
יוצא לאור לראשונה

קו ישיר לשמיעת
שיעורי מורנו הרב
שליט"א
'ב'קול הלשון'
ישראל 073.295.1245

לקבלת העלון
בדוא"ל
bilvavi231@gmail.com
לקבלת העלון
בפקס 03.548.0529

© כל הזכויות שמורות
מערכת 'בלבבי משכן
'אבנה
טלפון 052.763.8588
פקס 03.548.0529
bilvavi231@gmail.com

32 עמודים
של מקורות
נכתב ע"י
הרב שליט"א